

● **Friss diagnózis régióink egészségéről**

Riasztó adatok, elgondolkodtató számok

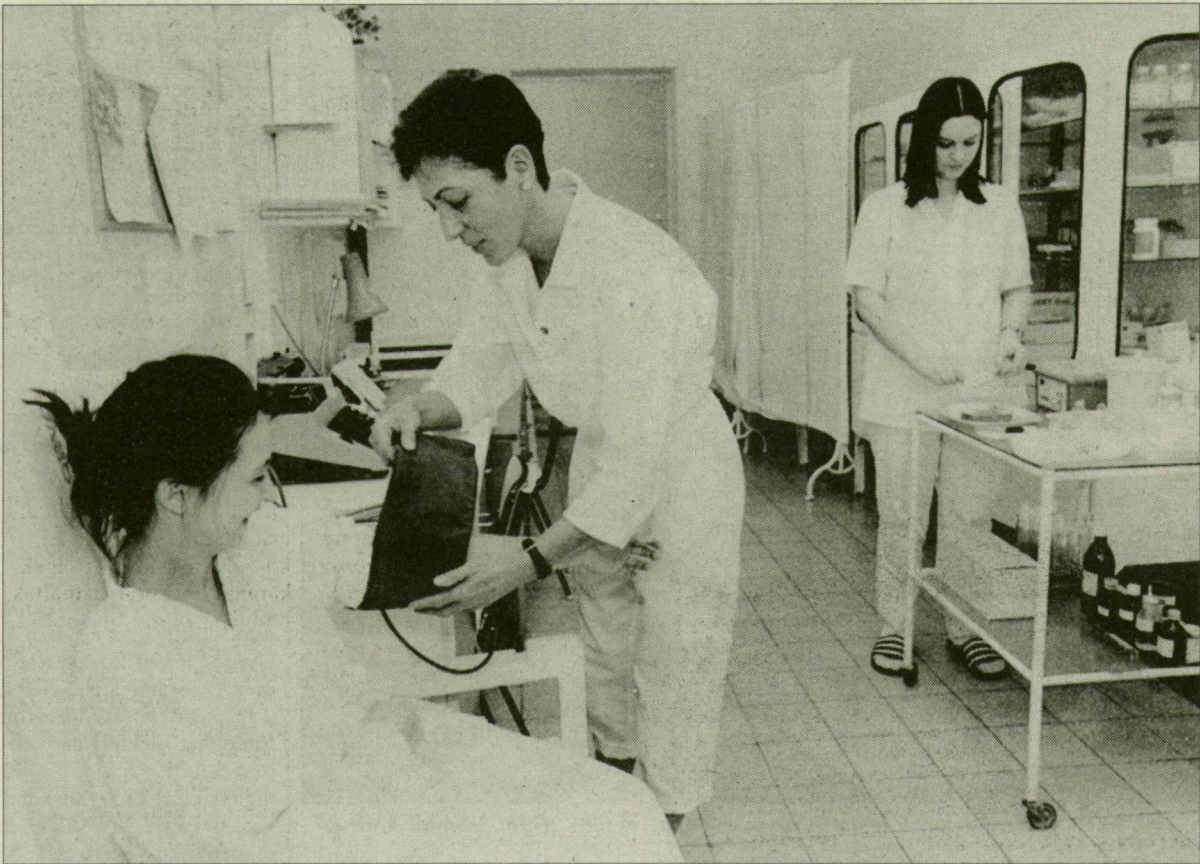
Az egyetlen legjobbnak járó díj összege 27 millió USA dollár lett volna. Győztes volt, de nyertest nem hirdettek a Világbank és a Népiéleti Minisztérium közös pályázatán, amelynek célja a régiók egészségügyi modernizációja volt. A bírálóbizottság ajánlata alapján a legjobb „dolgozatot” a Csongrád, Bács-Kiskun, Békés, valamint Jász-Nagykun-Szolnok megye alkotta Dél-alföldi Regionális Konzorcium nyújtotta be.

Az eredményhirdetés helyett az egészségügyi tárca vezetője, Gógl Árpád bejelentette: nincs nyertes, a pályázat eredménytelen. A dél-alföldi régió ezzel elesett a hatalmas összegtől, amiből a térség egészségügyi modernizációja megvalósulhatott volna. Az elkészült 1250 oldalas, 3 kötetes pályázati anyag első részében a térség lakóinak egészségi állapotát, halálozási, népességi mutatóit, az egészséget befolyásoló tényezőket veszi számba. A pályázatra készült tanulmány e részből válogattuk az általunk közérdeklőnek ítélt mutatókat, adatokat, összefüggéseket.

Csökkenő népesség, korai férfihalál

A Csongrád, Bács-Kiskun, Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megye alkotta dél-alföldi régióban 1,8 millióan élnek. A népességfogyás 1984 óta folyamatos, s 1990-től egyre erőteljesebb. Az előrejelzések szerint 1990 és 2002 között a régió népessége közel 100 ezer fővel csökken. Ez a 2-3 százalékos csökkenés meghaladja az országos átlagot. A lakosságfogyás két fő oka a magas halálozás és az alacsony születésszám. A magas arányú halálozás okai között keresendő az egészséget romboló életmód, a helytelen életvitel, az egészségügyi ellátás hiányosságai, a népesség előregedése. Az előrejelzések szerint a következő öt évben az 50-60, illetve 75-84 évesek száma, illetve arányának növekedése várható, ugyanakkor a demográfiai katasztrófa határát súroló mértékben csökken az 50 év alattiak száma. Jellemző a dél-magyarországi régió mind a négy megyéjében, hogy a férfiak életkilátásai lényegesen rosszabbak a nőkéinél.

A népesség aktivitás szerinti összetétele jelentősen átrendeződött. A korábban aktív keresők egy része munkanélküli lett. A régió dolgozóinak aránya az utóbbi tíz évben 46 százalékról 33,5 százalékra esett vissza. A térségben, Csongrád megyében él a legtöbb aktív dolgozó. Ma már 100 keresőre 199 nem kereső jut, az eltartási kötelezettség magas. Ezzel függ össze egy sajátos probléma, miszerint a 30-49 évesek 8-9 százaléka, az 50-54 évesek 35-36 százaléka, a 55-59 éves korosztály közel háromnegyede nyugdíjas. Sokan a munkanélküliség, a létbizonytalanság rémétől menekülve „keresték” a rokkantnyugdíjazás

A régió háziorvosai által – 1995-ben – kezelt több mint 1 millió betegnél kiemelkedően sok esetben tapasztaltak keringési rendellenességeket. (Fotó: Schmidt Andrea)

lehetőségét, kihasználni, nem ritkán kijátszva a törvényt.

A régió megyéiben – 1980-tól kezdődően – rendkívül magas, az országos átlagot jóval meghaladó a halálozási arány. A régióra jellemző, hogy az 55-59 éves korosztályból halnak a legtöbben, a második helyen a 45-55 évesek állnak a veszteséglistán.

Az elemzők öt fő halál okot jelölnek meg: a keringési rendszer betegségeit, a daganatokat, a sérüléseket-mérgezéseket, az emésztő- és légzőszervi betegségeket. A korai tragikus végek döntő többségéért a keringési rendszer, ezen belül pedig a szív betegségei a felelősek.

Riasztó mértékben emelkedett a daganatok következtében bekövetkezett halálozások száma. Legtöbb a tüdőrák, ezt követik a vastagbél, valamint a gyomor rosszindulatú daganatai, s jelentős nagyságrendű – a viszonylag könnyen kiszűrhető – emlő, méhnyak, bőr és a szájnyálkahártya daganat.

A régióban 30 százalékkal többen veszítik életüket az emésztőrendszer betegségei miatt, mint 15 évvel ezelőtt. Ennek oka, hogy meg-

A győztes veszti a legtöbbet

Az egészségügyi miniszter, Gógl Árpád az első fordulóban nem indokolta döntését, miért minősítette eredménytelennek a 27 millió dolláros első díjjal járó, egészségügyi modernizációs pályázatot, amit a dél-alföldi régió nyert. Később jelentette csak be azt, amit már korábban többen tudni véltek, nevezetesen, hogy a győztesnek járó, de ily módon megtartott világbanki pénzből 7 milliárd forintot az ország sürgősségi betegellátó rendszerének korszerűsítésére fordítanak, megtoldva az összeget a költségvetésből 3,5 milliárddal.

Gógl Árpád egy szegedi fórumon elmondta azt is, azért minősítette érvénytelennek a pályázatot, mert az szerinte tovább növelte volna az egyenlőtlenséget az egészségügyi ellátásban a térségek között. A Dél-alföldi Regionális Konzorcium itt olvasható pályázati anyagának részeként az egészségügyi helyzetjelentés egyértelműen mutatja, hogy a Csongrád, Békés, Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok megyék alkotta dél-alföldi térség

egészségügyi mutatói nagyon rosszak, szinte nincs olyan terület, amit ne a legrosszabb jelzővel illetnének a pályázat készítői, akik a dolgozat további részében éppen – stílszerűen szólva – e beteg térség egészségügyi ellátásának terápiás javaslatát adják meg. S láthatóan nem akármilyen javallatot, ha a szakmai bírálbizottság az öt pályázó régió közül éppen a dél-alföldiét tartotta a legjobbnak.

Van egyszer egy katasztrófális helyzetű, az ország többi területéhez viszonyítva a legrosszabb egészségügyi mutatókkal rendelkező régió, van egy ezt orvosolni hivatott megoldási javaslat, s van egy miniszteri tiltás, aminek lényege, hogy ne növekedjen az egyenlőtlenség az egészségügyi ellátás terén. A győztesnek járó hatalmas összeg megvonásával a legrosszabb mutatókkal rendelkező dél-alföldi régió még jobban leszakad. Az egyenlőtlenség fokozódik, még akkor is, ha a miniszter régi vágya, a sürgősségi ellátás korszerűsítése megvalósul.

Kalocsai Katalin

sokszorozódott a májbetegségek, ezen belül a májzsugorok száma. Az alkohol okozta májcirózis több mint háromszor annyi életnek vet

vétet ma, mint másfél évtizeddel ezelőtt. E téren a legrosszabb mutatókat Bács-Kiskun megye mondhatja magáénak.

A dél-alföldi régióban az erőszakos halálozás is a vezető halálokok közé tartozik. Az évente elhunytak 8-10 százaléka sérülés, mérgezés, öngyilkosság vagy erőszak áldozata. Az erőszakos halálozások közel 40 százaléka öngyilkosság és önsértés, ez az arány jóval magasabb az országos átlagnál. Külön figyelmet érdemel, hogy a régióban a 15 és 49 év közöttiek halálának 26 százalékában az önkéntesség az ok. A közlekedési balesetek miatti tragédiák legtöbbször Bács-Kiskun és Csongrád megyében történik, amit részben magyaráz a két megye nagy tranzitforgalma és ehhez az igénybevételhez viszonyított rossz úthálózat.

Fiatalok, beteg izomzattal

A pályázati anyag készítőinek rendelkezésére álló, a betegségeket tükröző adatok kevésbé részletesek, mint a halálokokat bemutatók. A háziorvosi szolgáltatások megbetegedési adatai összhangban vannak a halálozási statisztikákkal. A régió házior-

vosai által – 1995-en – kezelt több mint 1 millió megbetegedés közül kiemelkedik a keringési rendszer kóros elváltozásainak aránya. Ezt követik sorrendben a csont- és izomrendszer, az emésztőszervek, a táplálkozási, az anyagcsere és az immunrendszer betegségei.

A fiatalok között legnagyobb számban a csontváz- és az izomrendszer, a keringési és az emésztőrendszer betegségei a leggyakoribbak. A felnőtt korosztályban, illetve a 60 évnél idősebbek körében némileg változik a sorrend, az ő esetükben a keringési rendszer problémái a jellemzők, de nagy számban van köztük rákban szenvedő, anyagcsere panaszokkal küszködő.

A térség 25 éven felüli lakói közül többen fekédték kórházban, mint az ország más területein lakók.

Elérhetőség – életesélyek

Az emberek egészségi állapotát legmarkánsabban a demográfiai tényezők – a kor, a nem, az iskolai végzettség, a foglalkoztatási viszonyok – befolyásolják, de jelentős hatással vannak a környezeti tényezők.

A dél-alföldi térség településszerkezetére a nagyvárosi koncentráció és a szét-szórt tanyavilág a jellemző, aminek következménye, hogy az egészségügyi ellátó rendszer nem mindenütt képes megfelelni az esélyegyenlőség követelményének. A közlekedési lehetőségek, a közút- és vasúthálózat jelenlegi állapota nagyban rontja az egészségügyi intézményeinek elérhetőségét, különösen a tanyákon élők számára.

A dél-alföldi úthálózat sűrűsége és minősége a legelmaradottabbak közé tartozik az országban. A nagy forgalmú utak nem kerülnek el a településeket, kémiái és egyéb ártalmat okozva az ott lakóknak. A gyors segélykérés lehetőségét biztosító telefonhálózat hiányosságai miatt a régió az elmaradott jelzővel illethető, különösen igaz ez Békés megyére.

A dél-alföldi térség lakói az ország más régióinak polgáraihoz képest szegények, s a fokozatos szegényedés jellemző rájuk. A Dél-alföldi lakossága többet költ a hagyományos táplálkozás ételeire: zsírra, szalonnára, kenyérré, mint az ország más régióiban élők, ugyanakkor kevesebbet tejre, étolajra, zöldségre, tehát a korszerűbb, az egészséget óvó táplálékra. A térségben élők étrendjében túlsúlyban vannak az egészségre ártalmasabb ételfelések.

A káros szenvedélyek gyakorlásában a dél-alföldi terület a legrosszabb az országban. A népesség többsége rendszeresen vagy alkalmasszerűen dohányzik, a lakosság egynegyede naponta legalább egyszer kávé iszik. Az alkoholfogyasztással kapcsolatos adatok nem pontosak, az erre vonatkozó kérdésekre a felmérésben részt vevők nem adtak reális válaszokat. Az alkohol okozta halálozási adatok ugyanis sokkal több alkoholistára utalnak, mint azt a megkérdezettek válaszaik mutatják.

K. K.

Jótekonysági hangverseny

● Munkatársunktól

A Lauda leánykar izraeli útjának támogatására ad jótekonysági hangversenyt ma 19 órakor **Tóka Szabolcs** orgonaművész és a Szegedi Bartók Kórus a szeged-rókus katolikus templomban, a Rókusi Orgonaesték őszi koncertsorozatának keretében.

Tóka Szabolcs 1985-ben Gergely Ferenc tanítványaként szerzett oklevelet a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. Hazai hangversenyei mellett számos alkalommal lépett fel európai országokban, Prágában, Belgiumban és Svájcban nemzetközi mesterkurzuson vett részt. A koncerten Tóka Szabolcs J. S. Bach, C. Franck és T. Dubois, a Bartók Kórus pedig Rozgonyi Éva vezényletével Palestrina, Lasso, Victoria és Szokolay Sándor műveit szólaltatja meg.

Rozgonyi Éva a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola középiskolai énektanárképző és karvezető szakán végezte tanulmányait, 1972-ben vette át Kardos Páltól a Szegedi Bartók Kórus irányítását. Művészeti vezetésével a kórus itthon elnyerte az „Örök Kiváló Kórus” minősítést és nemzetközi hírnévre tett szert. Rozgonyi Éva zenepedagógiai és művészeti tevékenységéért 1996-ban Liszt-díjat és Szegedért emlékérmét kapott, valamint kortárs magyar művek népszerűsítéséért elnyerte az Artisjus Zenei Alapítvány díját.

Az est során közreműködőként fellép a Lauda leánykar. Előadásukban az izraeli verseny két kötelező műsor-száma csendül föl: Kocsár Miklós: Szentivánéji út és Miri Even-Or: A szent kárpit.

Növendék-koncert

● Munkatársunktól

Ma este 7 órakor a fogadalmi templomban rendezik a Szegedi Zeneiskoláért Alapítvány 1998-as bérletsorozatának második hangversenyt. A műsoron Purcell, Händel, Rossini, Mozart és Telemann művei szerepelnek, közreműködik a Királyi Könyg Péter Zeneiskola vonósnzenekara, Monostori István vezényletével. Az est szölistái lesznek: **dr. Bottkáné Égető Mária** (orgona), **Szél Bernadett** (ének), **Szélpál Krisztina** és **Szélpál Szilveszter** (oboa) és **Blumenschein Gábor** (trombita).

Rajzpályázat - gyerekeknek

● Munkatársunktól

A szegedi Százszorszép Gyermekház „Kedvenc mesém, verseim – mesehőseim” címmel rajzpályázatot hirdet óvodásoknak és alsótagozatosoknak. A gyerekeknek illusztrációt kell készíteniük kedvenc meséjük-höz, versükhöz. A munkákat, a meséket, verseket tartalmazó kötetekkel együtt október 19-én 17 óráig kell leadni a gyermekház (Kálvin tér 6.) első emeleti irodájában.

A beküldött anyagokból november 2-án kiállítás nyílik a házban, s ekkor értékelik és jutalmazzák az alkotásokat.

Az ábra a főbb halálokok arányát mutatja a dél-alföldi régióban, az országban, illetve a szomszédos Ausztria Burgenland tartományában. A keringési rendszer betegségei, a daganatok, a sérülések, mérgezések, balesetek okozta halálozásban vezető helyen szerepel térségünk az összehasonlításban.

